

De onzichtbare sloot

Auteur(s):

Glebbeek, A.C.

*Vakgroep Sociologie/ICS, Rijksuniversiteit Groningen.***Verschenen in:**

ESB, 84e jaargang, nr. 4201, pagina D25, 29 april 1999

Rubriek:

Dossier Zoeken is vinden

Trefwoord(en):

Dit artikel is een reactie op W.J. Dercksen en H. van den Hende, [Werk en inkomen met hulp van de onzichtbare hand](#), *ESB-dossier*, 29 april 1999, blz. D20-D24.

Is een stap in de goede richting altijd een goede stap? Je zou natuurlijk denken van wel, maar de vanzelfsprekendheid verdwijnt in de gevallen waarin zich tussen vertrekpunt en einddoel een verraderlijke waterpartij bevindt. De onfortuinlijke wandelaar zet dan weliswaar een stap in de goede richting, maar belandt niettemin van de wal in de sloot.

Het is dit beeld dat bij me opkomt bij het lezen van de Suwi-nota: de koers is goed, maar de uitwerking hinkt zodanig op twee gedachten dat het resultaat erger kan worden dan wat we nu hebben. Dercksen en Van den Hende betogen dat het kabinet met de introductie van marktwerking op de goede weg is, maar (in het bijzonder bij de werkloosheidsuitkering) nog niet ver genoeg gaat. We zijn het in grote lijnen met elkaar eens; het voornaamste verschil is dat zij onder de nu gezette bescheidener stap vaste grond vermoeden waar ik een sloot vrees.

Twee hoofdredenen springen mijns inziens naar voren bij de noodzaak de uitvoeringsstructuur van arbeidsbemiddeling en sociale zekerheid te herzien. De eerste en meest besproken reden schuilt in het politiek breed gedragen gevoel dat de uitvoerders van de sociale zekerheid geprikkeld moeten worden om de sociale wetten meer in de geest van de wetgever uit te voeren. De tweede, minder bediscussieerde reden heeft echter te maken met de arbeidsbemiddelingsmarkt.

Met de overgang van een monopoliesysteem naar een coëxistentiesysteem in de arbeidsbemiddeling is het openbare arbeidsbureau in een onmogelijke positie beland. Uitvoering van sociale verzekering gaat niet zonder arbeidsbemiddeling: de enige stringente controlemogelijkheid voor de verzekeraar bestaat uit het confronteren van de uitkeringsstrekker met reële vacatures. Dit is van oudsher ook de poortwachtersfunctie die de arbeidsbeurzen en latere arbeidsbureaus ten aanzien van de sociale zekerheid vervulden. Met de komst van private arbeidsbemiddeling naast de publieke wordt dit systeem echter in beslissende mate ondermijnd. Iedere werkzoekende kan van zijn werkwillegheid blijik geven door ook via een particuliere bemiddelaar te zoeken. Een werkzoekende die dit nalaat en alleen via het arbeidsbureau zoekt, laat de verdenking op zich niet zonnodig te hoeven. Aldus ontstaat een spontane marktordering op basis van een voor de werkgever cruciaal criterium: de gemotiveerdheid van de werkzoekende. De commerciële uitzendbureaus hebben op de draaggolf van deze spontane ordening de afgelopen jaren goed geboerd. De publieke arbeidsvoorziening is daarentegen in de hoek beland waar zij de poortwachtersfunctie voor de sociale zekerheid niet meer naar behoren kan vervullen¹. Terug naar het monopoliesysteem ligt in onze tijd niet meer voor de hand; dan is het beter te proberen een systeem van alleen maar commerciële bemiddelaars te creëren, waarbij de publieke rol verschuift van uitvoerder naar opdrachtgever.

Beide redenen suggereren de wenselijkheid van overgang naar een stelsel waarin uitvoeringsinstanties van de sociale zekerheid worden geprikkeld tot een zuinig en correct beheer van de uitkeringsgelden en waarin zij in de geliberaliseerde arbeidsbemiddelingsmarkt zelf de partners kunnen zoeken voor een naar hun inzichten zo adequaat mogelijke inrichting van de poortwachtersfunctie. Het kabinet zet inderdaad een stap in die richting, maar schrikt terug voor de laatstgenoemde consequentie: de claimbeoordeling annex poortwachtersfunctie moet in haar ogen een publieke taak blijven (het CWI). Het is de vraag of van marktwerking voldoende terecht kan komen als het element van de claimbeoordeling - wat in essentie een continu proces is dat onlosmakelijk is verbonden met reïntegratieactiviteiten - aan de competentie van de uitvoeringsinstantie wordt onttrokken. Het is ook de vraag of met deze structuur geen vreselijke belangentegenstellingen en overdrachtsproblemen worden geschapen. Vanuit het gezichtspunt van de arbeidsbemiddeling is echter met name de poortwachtersfunctie van het CWI interessant. Met het CWI wordt in feite het arbeidsbureau oude stijl opnieuw uitgevonden. Maar waarom zou het CWI wel kunnen wat Arbeidsvoorziening niet (meer) kon? Waarom zouden werkgevers die hun vacatures deponeren bij commerciële bemiddelaars nu opeens de weg naar het publieke orgaan weer weten te vinden? Hoe weet het CWI de genoemde spontane marktordering te doorbreken? Deze vraag wordt in de Suwi-nota in het geheel niet aan de orde gesteld. We moeten het doen met een naïef geloof in de komst van een 'nationale vacaturebank' en de bezwering dat "het CWI beoogt een goed geoutilleerde en gefaciliteerde locatie te zijn waar werkzoekenden en werkgevers elkaar snel en gemakkelijk kunnen vinden, met name als het gaat om het vervullen van vacatures". De kans dat hier wat van terecht komt acht ik gezien het verleden niet zo groot. En als het CWI er al in mocht slagen zich een substantieel marktaandeel te verwerven, dan ligt een herhaling van de loopgravenoorlog met de commerciële bemiddelaars over 'concurrentievervalsing' en 'niet doen wat de markt kan doen' in het verschiet.

Ik vrees dus hier een sloot te ontwaren: met haar te kleine stap dreigt het kabinet in een inconsistent stelsel te belanden, een tussenvorm die onbestaanbaar is.

ESB-Dossier: Zoeken is vinden

Inleiding

A. Troost, [Arbeidsvoorziening en het wiel van verandering](#)

Trends

P. de Beer, [De arbeidsmarkt van de toekomst](#)

Theorie

J.J.M. Theeuwes, [Gezocht: luizebaan](#)

J.W.M. Mevissen, [Van arbeidsvoorziening tot arbeidsmarktintermediairs](#)

Bemiddelingsmarkt

J. de Koning, [Markt en overheid](#)

J.H.F. Junggebur, [De kracht van private partijen](#)

SUWI

W.J. Dercksen en H. van den Hende, [Werk en inkomen met hulp van de onzichtbare hand](#)

A.C. Glebbeek, *De onzichtbare sloot*

R. van der Veen, [Het trilemma van sociaal beleid](#)

A. van Bochove, [Publieke deel nieuwe structuur wordt geen blijvertje](#)

Bemiddeling

P. van Diepen, [De 'harde' kern': niet willers, niet kunners en kopschuwen](#)

E. Sol, [Bemiddelen van de kern is een harde noot om te kraken](#)

Epiloog

H.A. Keuzenkamp, [Ruimte voor bemiddeling](#)

---

¹ Zie E. Sol, A.C. Glebbeek e.a., *Arbeidsvoorziening als onderhandelend bestuur*, Amsterdam University Press, 1998, blz. 287-291